

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

TREŚĆ:

1. SPRAWY POLSKIE.

- a/ Przemówienie Ministra Zaleskiego.....str.1.
- a/ Polska, Rosja, państwa bałtyckie ..... " 3.
- c/ Likwidacja organizacji komunistycznej
w Polsce " 3.

2. ZAGADNIENIA OGÓLNE.

- a/ Rozbrojenie Niemiec .....str.4.
- b/ Sytuacja polityczna na Litwie ..... " 4.

NOTATKI I INFORMACJE.

1. SPRAWY POLSKIE.

~~PRZEMIANIE MINISTRA ZALESKIEGO~~

TIMES z 17/I. W art. redakcyjnym p.t. "Nieporozumienia" omawiając przerwę w postępie polityki locarneskiej, w związku z rokowaniami paryskimi o fortece królewieckie i eksport materjału stwierdza, iż stosunki francusko-niemieckie nie są obecnie tak dobre, jak były dwa miesiące temu. W dalszym ciągu TIMES pisze: "Anglja nie wiele wie o skomplikowanych stosunkach wzajemnych państw bałtyckich Niemiec, Polski i Rosji, tem niemniej nagła deklaracja, złożona tydzień temu przez ministra Zaleskiego, iż Polska jest zdecydowana bronić korytarza i Śląska przed każdym atakiem, stanowi ostrzeżenie, iż dla Polski sprawa Królowca i nadal ma niezwykle znaczenie i że uważa ją za jeden z czynników w usiłowaniach Niemiec odzyskania utraconych prowincyj wschodnich. Przy tej okazji p. Zaleski załatwił się z fantastycznym planem zwrotu Niemcom korytarza wzamian za połączenie Litwy z Polską, co dałoby Polsce dostęp do morza przez Kłajpedę. Taki plan jest oczywiście w najwyższym stopniu nierealny, lecz sam fakt iż niektórzy politycy mogli się nim wogóle zajmować, jest oznaką niezdrowej atmosfery, wynikającej z ciągłego naprężenia między Polską i Litwą z powodu Wilna, oraz propagandy potężnych stowarzyszeń niemieckich, prowadzonej z poparciem wysokich sfer, celem odzyskania utraconych prowincyj wschodnich. Obecne kontrowersje wewnętrzne w Niemczech w sprawie Reichswehry i napót tajnych organizacyj pomocniczych, nowe dowody, iż Reichswehra posiada w Rosji Sowieckiej źródła dostawy broni i amunicji, wreszcie determinacja nacjonalistów broniienia Reichswehry przed wszelką krytyką, - wszystko to naturalnie jest śledzone z niepokojem i zarówno przez wschodnich, jak i zachodnich sąsiadów Niemiec. W chwili obecnej Polska czuje się nieco odośobniona. Należy przypuszczać, iż Marsz. Piłsudski i jego doradcy powstrzymają się od jakiegos porywczego wystąpienia, jednak stanowisko Polski wzmacnia ostrożność Francji wobec niemieckich wypowiedzeń i polityki.

THE DAILY TELEGRAPH z 17/I. Kor.dyplomatyczny pisze, iż w stosunkach polsko-litewskich nastąpiła ciekawa i nagła zmiana. Nietylko odprężenie stosunków, lecz nawet zbliżenie zarysowuje się pomiędzy Warszawą i Kownem. Przed kilku dniami minister Zaleski zaatakował Niemcy bardzo gwałtownie, zarzucając im, iż dążą do zmiany granic z Polską. Minister Zaleski mówił także o planie, który w ostatnich dwóch latach często był omawiany przez dyplomatów i najpierw został ogłoszony w Daily Telegraph, mianowicie oddania przez Polskę Gdańska Niemcom, wzamian za Kłajpedę i prawo korzystania z Gdańska, jako wolnej strefy, zgodnie z konwencją, która ma być zawarta z Niemcami. Polacy jednak nigdy nie odnosili się z entuzjazmem do projektu w sprawie Kłajpedy, po 1/ z powodu jej złego połączenia kolejowego z Polską, po 2/ z tego względu, że oddanie przez Litwę Kłajpedy musiałoby być zrekompensowane oddaniem Wilna Litwie. W ostatnich czasach pewni dyplomaci i politycy, zdają sobie sprawę z powyższych trudności, a pragnąc za wszelką cenę porozumienia Francji i Niemiec i Polski, w kwestji Gdańska, wysunęli nowy plan, który sankcjonuje pod pretekstem pewnych względów tech-

niecznych okupację i uneksję przez Polskę całej Litwy wzamian za wycofanie się Polski z korytarza. To knowanie było popierane /do czego uczynił aluzję min. Zaleski/ przez pewne koła polskie, jak również przez niektóre koła francuskie i niemieckie. Autor pisze, iż należy dodać, że jawna zgoda tych ostatnich została wstrzymana li tylko z obawy, by przekreślenie niepodległości Litwy nie stało się źródłem urazy Rosji, zarówno przeciwko Niemcom, jak i Polsce. Jest rzeczą naturalną, iż dementacja tego spisku przez min. Zaleskiego, chociaż uczyniona zw względów czysto nacjonalistycznych, została z sympatją przyjęta przez litwinów, którzy prędko nie zapomną o tych intencjach, które przewidywały całkowite zniesienie niepodległości Litwy. Autor dodaje, iż dużo więcej wiadomo jest o głównych uczestnikach tego spisku, niż to należy wyjawiać w chwili obecnej. Genewa powinna zwrócić uwagę na powyższą sprawę.

SATURDAY-REVIEW z 15/I. pisze, iż mowa min. Zaleskiego zawierała wyjątkowo surowe ostrzeżenie przeciwko wszelkim próbom zniesienia korytarza. Ostrzeżenie to wypowiedziane zostało nie w związku z kwestją fortyfikacji niemieckich w Królewcu, lecz ono raczej jest odmową, udzielenia zgody na plan zaatakowania Litwy przez Polskę, i zwrócenia korytarza oraz Gdańska Niemcom. W ostatnich tygodniach w Europie wschodniej prowadzona była intensywnie propaganda za przyjęciem tego planu. Niektórzy politycy są najbardziej gorącymi zwolennikami tego planu. Korytarz polski jest już uznany jako krzywdzący Niemcy, lecz byłoby rzeczą jeszcze bardziej niesprawiedliwą oddanie Litwy Polsce wzamian za zwrot Niemcom tego wąskiego pasa ziemi, który obecnie zapewnia Polsce dostęp do morza.

THE STAR z 10/I. pisze, że mowa min. Zaleskiego była bombą dla słuchaczy. Min. Zaleski gwałtownie zaatakował ministrów, wywołując zaniepokojenie obecnych na mowie dyplomatów polskich i obcych.

THE WESTMINSTER GAZETTE z 11/I. - BIRMINGHAM POST z 11/I

STEEFIELD DAILY TELEGRAPH z 11/I. IRISH TIMES FINANCIAL NEWS

zamieściły streszczenie mowy ministra Zaleskiego z dnia 9/I.

THE STATESMAN z 5/I, NOTTINGHAM GUARDIAN z 5/I, FINANCIAL TIMES

z 5/I. zamieściły streszczenie mowy min. Zaleskiego, wygłoszonej w Sejmowej Komisji spraw zagranicznych.

JOURNAL DE DEBATS z 14/I. zamieszcza artykuł Berniusa w związku z komunikatem Wolffa, z których jeden jest odpowiedzią na mowę ministra Zaleskiego. Zdaniem autora - komunikat usprawiedliwia niepokój ministra Zaleskiego, a to przez przypomnienie art. 19. paktu, dotyczącego możliwej rewizji traktatów. Agencja Wolffa wyraża zdziwienie, że niektórzy politycy francuscy widzą związek między ewakuacją Nadrenji a zagrożeniem granic Polski. Tymczasem związek ten jest istotny, a Agencja Wolffa mimowolnie to podkreśla.

FRANKFURTER ZEITUNG z 15/I. stwierdza, że między Polską i Niemcami istnieje nieprzyjemny i podrażniony nastrój i przypisuje go w większym stopniu stronie polskiej. Podnoszą się w Polsce coraz głośniejsze skargi, jak ostatnie przemówienie min. spraw zagranicznych, który twierdzi, że Niemcy naruszają pakt Ligi Narodów, ponieważ niemieckie pisma nacjonalistyczne żądały rewizji niemieckich granic wschodnich. Należy zestawić mowę ministra Zaleskiego z celowo obraźliwą uchwałą Sejmu górnośląskiego, który żąda, aby rząd polski wniósł zażalenie do Ligi Narodów przeciwko okrutnemu traktowaniu więźniów polskich w więzieniach niemieckich, i aby zażądał poddania więziennictwa niemieckiego pod stały nadzór ligi Narodów. Wydaje się zresztą, że polskie sfery gospodarcze są także przeciwne porozumieniu gospodarczemu z Niemcami. Na konkursie, ogłoszonym przez polskie Rządy

handlowe; pierwszą nagrodę otrzymała praca Dra Zweiga, który odrzuca porozumienie gospodarcze z Niemcami, ponieważ szkodzi ono rozwojowi polskiego przemysłu, natomiast radzi skierować polski przemysł i handel w stronę krajów bałtyckich. Być może, że minister Zaleski nie podziela tej opinii, lecz w takim razie nie powinien przyczyniać się do potęgowania już istniejącej nieufności.

POLSKA, ROSJA, PAŃSTWA BAŁTYCKIE.

IZWIESTIA z 16/I. W przeglądzie tygodniowym piszą m.in. że wobec zaostrzającej się sytuacji w polityce międzynarodowej, sowiecka opinia publiczna będzie miała podstawę do podejrzewania Polski i państw bałtyckich, że chcą one wprowadzić w błąd Z.S.S.R. co do swych najbliższych zamiarów i celów, jeżeli między oświadczeniami kierowników polityki państwowej tych krajów a ich praktyką polityczną będzie i nadal panować całkowita rozbieżność. Nie ulega wątpliwości - pisze dalej autor - że na postępowaniu Polski i państw bałtyckich wobec Z.S.S.R. odbija się zmieniona sytuacja na Litwie. Państwa te ciągle jeszcze wyczekują. Autor zwraca uwagę na przedstawienia, poczynione przez posła angielskiego w państwach bałtyckich p. Wöona, prezydentowi Litwy Smetonio sprawy spławu po Niemnie. Nie ulega jednak wątpliwości, że pertraktacje Wöona w Kownio dotyczą również zagadnień politycznych. Anglia pozostaje wierną swej polityce antysowieckiej.

ECHO z 13/I. podaje, że minister Waldemaras w rozmowie z korespondentem dziennika zaznaczył, iż między Polską a Litwą mogą być podjęte rokowania tylko o zwrot Wilna.

LIETUVIS z 13/I. w sprawie podanych przez niektóre pisma polskie pogłosek o przychylnym stanowisku Niemiec wobec projektu "Unji Polski z Litwą", pisze: Nie potrzeba Litwie obrońców... Polska zaś widocznie nie ma o czym innym myśleć, jak tylko o unji.

LIETUVOS ZINIOS z 13/I. donosząc o oświadczeniu ministra spraw zagranicznych Łotwy przedstawicielowi Sowietów, pisze: Polakom nie udało się zjednać sobie Łotyszów".

LIETUVOS ZINIOS z 14/I. pisze: Stosunki między Polską a Sowietami w związku z назначeniem nowego posła polskiego w Moskwie, ulegną znacznemu polepszeniu. Polacy korzystają z pogorszenia stosunków między Litwą a Rosją sowiecką.

2. ZAGADNIENIA OGÓLNE.

LIIKWIDACJA ORGANIZACJI KOMUNISTYCZNEJ W POLSCE.

TAGLICHE RUNDSCHAU z 18/I. podaje p.t. "Polska afera zdrady stanu" informuje o przebiegu aresztowań i zaznacza za szeregiem głosów polskich, że ponieważ władze polskie są w posiadaniu niewątpliwych dokumentów winy posłów aresztowanych, zrozrygnowały w porozumieniu z Sejmem z uciążliwej procedury, związanej z wydawaniem posłów przez Sejm, dlatego posłowie wymienieni zostali zatrzymani. Znaleziono dowody stwierdzają, że wywrotowcy otrzymywali 2.000 dolarów miesięcznie na agitację. Pieniądze pochodziły z Rosji.

BERLINER TAGEBLATT z 16/I. pisze, że od szeregu miesięcy ta nagonga prasy nacjonalistycznej przeciwko "Hromadzie" której się zarzuca propagandę komunistyczną. W rzeczywistości "Hromada" ma za cel ochronę mniejszości białoruskiej. W kręgach kierowniczych

mniejszości narodowych aresztowania zrobiły wielkie wrażenie, tembardziej, że akcja polityki zbiega się z momentem, gdy komisja rzeczoznawców do spraw mniejszości narodowych proponuje rządowi zmianę dotychczasowej polityki wobec mniejszości. Komisja między innymi przygotowała projekt amnestji dla tych wszystkich przestępców politycznych, którzy popełnili zbrodnie przed uznaniem granic polskich przez radę ambasadorów. Akcja policji jest przez mniejszości uważana jako afront wobec komisji rzeczoznawców. Należy odczekać, czy minister spraw wewnętrznych postępowanie policji zaakceptuje. Pismo przestrzega emigrantów białoruskich i ukraińskich w Berlinie, Wiedniu i Pradze przed powrotem do Polski.

2. ZAGADNIENIA OGÓLNE.

ROZBROJENIE NIEMIEC.

PRASA NIEMIECKA z 17/I. przynosi wiadomość z Paryża, iż rokowania co do fortyfikacji na niemieckich granicach wschodnich weszły w stadium decydujące. Według "Berliner Tageblatt'u" komisja wojskowa określiła propozycje poczynione imieniem rządu niemieckiego przez generała Pawelsa za stanowczo niewystarczające i poleciła odrzucenie tych propozycji.

BERLINER TAGEBLATT /widocznie dla uspokojenia Niemiec i opinji publicznej/ pisze: Rokowania nie zostaną zerwane, lecz będą w dal- szym ciągu kontynuowane. Panuje ogólne przekonanie - pisze dzien- nik - że sprawa fortec mimo istniejących trudności zostanie za- łatwiona do 31. stycznia.

VOSSISCHE ZEITUNG z 15/I. Kor. warszawski donosi: Prasa polska nader zgodnie propaguje myśl, że Niemcy za pomocą fortec na wschodzie chcą swój zamiar rewizji granic polskich urzeczywistnić przemocą. Polska propaganda w Londynie i Paryżu głosi, że z tych niemieckich zamiarów wyniknąć może nowa wojna europejska. Ta pro- paganda polska umyślnie przemilcza, że nie tylko narodowi demokra- ci polscy wciąż jeszcze marzą o ataku na Prusy wschodnie, aby w ten genialny sposób usunąć ze świata kwestję korytarza, ale że nawet w prasie Piłsudczyków jeszcze kilka tygodni temu tę myśl dyskutowano.

THE DAILY MAIL z 14/I. nawiązując do sprawy rozbrojenia Niemiec pisze, iż w dobrze poinformowanych kołach francuskich utrzymuje się, iż tylko jeden Briand pomiędzy swymi kolegami gabinetowymi tak dalece pragnie stosować politykę locarneńską, iż uważa za nie- posiadające wagi oświadczenie międzysojuszniczej komisji w kwestji zbrojenia Niemiec. Stanowisko Brianda wywołuje zaniepokojenie w Pa- ryżu.

THE MANCHESTER GUARDIAN z 13/I. pisze o pesymizmie prasy francu- skiej co do wyników rokowań w kwestji rozbrojenia niemieckiego: W urzędowych kołach niemieckich nie przewidują żadnych trudności w rozwiązaniu problemu materjałów wojennych.

THE DAILY MAIL z 14/I. Kor. z Berlina pisze, iż w Polsce budowa fortyfikacji na wschodniej granicy Niemiec wywołuje duże podej- rzewania. Uważa się tam, że ma ona na celu raczej atak, niż obro- nę.

SYTUACJA POLITYCZNA NA LITWIE.

LITUVOS ZINIOS z 13/I. omawiając ustosunkowanie się Ch.D. do narodowców, pisze m.innemi: Narodowcy dążą do zgodnego współdy-

cia Litwy z Rosją i Niemcami. Chrześ. demokraci jakby umyślnie zkorzęcają rządowi sowietów, jak również celowo utrudniają nawiązanie rokowań Litwy z Niemcami, domagając się dymisji Sidzikauskasa ze stanowiska przedstawiciela Litwy w Niemczech, jedynie po to, by zastąpić go chrześcijańskim demokratą. W końcu dziennik dodaje: "Daje się zauważyć, że narodowcy znowu nawrócili do polityki zagranicznej najwidoczniej w obawie polskiego niebezpieczeństwa."

LIETUVIS z 14/I. W związku z powstałym niezadowolaniem mieszkańców obszaru kłajpedzkiego z rządu Waldemara, pisze: Przyczyną nienormalnych sytuacji, jakie się wytworzyły pomiędzy Litwą a Kłajpedą jest to, że niewielka, źle usposobiona do Litwy, grupa Niemców chce rządzić w tym kraju na własną rękę. Niemcy wiedzą tylko o prawach, spisanych w konwencji kłajpedzkiej, o swoich zaś obowiązkach względem państwa litowskiego nie tylko że zapominają, ale wcale słyszeć nie chcą. Dalej dziennik pisze o pogorszeniu stosunków między Litwą a Niemcami. Przyczynił się do tego w znacznej mierze konsul niemiecki w Kłajpedzie, p. Mudra, który rozmyślnie wywoływał niezadowolenie z Litwy wśród mieszkańców obszaru kłajpedzkiego. W końcu dziennik wyraża zdziwienie, że rząd litewski dotąd nie usunął z Kłajpedy tego szkodliwego konsula, który - zdaniem dziennika - znajduje się tam nieprawnie, gdyż Kłajpeda jest integralną częścią Litwy, a przeto nie potrzebuje oddzielnych konsulatów.

THE MANCHESTER GUARDIAN z 13/I. W art. wst. przypomina, że gdy na Litwie wybuchła rewolucja, każdy z jej sąsiadów doszedł do przekonania, iż była ona dziełem jego wroga. Z polemiki prasowej można było odnieść wrażenie, iż litwini w ich rewolucji odgrywali mniej ważną rolę, niż polacy, Niemcy lub Rosjanie. Obecnie nacjonaliści litewscy widocznie pragną dowieść, iż akcja ich była zupełnie samodzielna, co znajduje swój wyraz w jednoczesnym pogorszeniu stosunków z wszystkimi sąsiadami. Omawiając nieudzielenie przez Litwę pozwolenia na zebranie się Sejmu Kłajpedzkiego, autor zaznacza, iż to nielegalne postępowanie tylko odroczyło, lecz nie usunęło trudności, związane z nominacją prezesa dyrektorjatu. Rząd litewski zmuszony będzie albo zwrócić prawa Sejmu Kłajpedzkiemu, albo też otworzyć pogwałcić konstytucję z 1924 r. nadaną Kłajpedzie przez państwa sprzymierzone.

3. NOTATKI I INFORMACJE.

KONIGSB.HART.ZTG. z 16/I. powiadamia publiczność niemiecką o ułatwieniach komunikacji kolejowej na Pomorzu polskim. Mianowicie w stosownie do zezwolenia polskiego ministerstwa komunikacji pociągi tranzytowe Berlin-Ródlowiec będą zatrzymywać się na polskim terytorjum w Tczewie i Chojnicach, co ma wielkie znaczenie dla podróżnych, szczególnie z Gdańska, którzy dotychczas muszą udawać się do Malborgu, aby osiągnąć pociąg berliński. Związana z tem sprawa wiz pasportowych będzie załatwiona w ciągu lutego.

VOSSISCHE ZTG. z 18/I. Przemysłowiec Arnold Rechberg /znany zwolennik sojuszu Niemiec z Francją/ zachwala francusko-niemiecki kartel potasowy, jako środek do opanowania świata przez zbratane wpływy francusko-niemieckie. Irreskanką argumentacji Rechberga jest, że poza Niemcami i Francją, wchodzących w rachubę złóż soli potasowych na świecie nie ma.

